МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ ДАГЕСТАН
МР «ЦУМАДИНСКИЙ РАЙОН»
МКОУ «ВЕРХНЕГАКВАРИНСКАЯ ШКОЛА-САД»

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
на заседании ШМО	Заместитель директора по УВР	Директор школы-сада
________Муртузалиев М.А.	___________Хасбулаев Ш.М.	________ Исмаилов М.М.
Протокол №___ от «____» ___2023г.	«______»_____2023 г.	Приказ №___ от «___» ___ 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родная литература»

для 6 класса основного общего образования

на 2023-2024 учебный год

Составитель: Магомедова Сабижат Магомедовна
Учитель родного языка и литературы

с. Верхнее Гаквари, 2023

Авар адабият

Авар адабият

34 сагӀат

Асарал малъизе-26 сагӀат

Калам цебетӀезабизе – 4 сагӀат

Класстун къватӀибехун цӀалиялъе – 4сагӀат

6 классалда адабиял темабазда тIоритIулел
кIалзулал ва хъвавул хIалтIабазул аслиял тайпаби.

Художествиял асарал ва гьезул кескал пасихIго цIали,гьезда гъорлъ рекIехъе лъазаруралги.
ЦIалдохъабазул жидерго захIматалъул, гьез жамагIаталъе гьабулеб пайдаяб хIалтIул бицарал сочинениял хъвай.
КIудияб гуреб хабарияб асаралъул яги къисаялдаса цо бутIаялъул план гIуцIи.
КIалзулаб каламалдалъун сурат цебечIезабизе. Басня сценаялда лъезе къачIай.
Багьадураздехун, гьезул ишаздехун бижараб жиндирго пикруги загьир гьабун (бицун), жинцаго цIаларал асаразе, телевизоралдаса яги киноялда рихьизарурал фильмазе къимат кьей.

Авар мацIалъулгун бухьен

Сочинениялъе хIажатаб материял тартибалде ккезаби.
Жубараб план гIуцIи.
ГIадамазухъа ккарал ишазул хIакъалъулъ сочинение хъвай.
ТIабигIаталъул, рукIа-рахъиналъул, рукъ – бакIалъул хIакъалъулъ изложение хъвай.
МацIалъул бечелъи.
Диалектиял (бакIалъул) рагIаби.
Басралъарал рагIаби.
Сипат –сурат цебечIезабиялъул ва лъугьа – бахъиназул хIакъалъулъ баян.

Лъаялъул ва бажариялъул рахъалъ

6 классалъул цIалдохъабазда цере лъолел аслиял тIалабал.
ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

- лъазарурал асаразул ва гьезул авторазул цIарал;
- лъазарурал адабиял терминал, багьадурасул ва тIабигIаталъул сурат, гипербола, аллегория, кидагосеб эпитет;
- программаялда рекIехъе лъазаризе рихьизарурал текстал.

Цlалдохъанасда бажаризе ккола:

- минуталда жаниб 100-110 рагlи кколеб хехлъиялда лъазарурал текстал ритlун, рагlун ва чвахун цlализе;
- лъазабураб асаралдаса хасал лъугьа – бахъинал ратlа рахъизе;
- лъазабулеб асаралда жанир кколел лъугьа- бахъиназда гьоркьоб заманияб ва гlилла – мурадияб бухьен чlезабизе;
- лъазабулеб асаралъул тексталда жанир сипатиял рагlаби ратизе;
-лъазабулеб асаралъул багьадуразул ишазде балагьун, гьезул гlамал – хасияталъул бицине;
- художествиял, ричlчlизе бигьаял гlелмиял текстал ритlун, чвахун, рагlун цlализе;
-художествиял асарал пасихlго цlализе;
- гьитlинаб асар, яги кlудиялъул кесек изложение хlисабалда бицинеги хъвазеги;
- захlматалъул темаялда сочинение хъвазе;
- хабарияб асаралъул, яги гьелъул цо бутlаялъул план гlуцlизе;
- асаралъул багьадураздехун ва лъугьа- бахъиназдехун лъугьараб бербалагьи загьир гьабун, жинцаго цlаларал асаразе къимат кьезе.

Жидецаго цlализе кколел асарал:

«Цилгlин» - маргьа
«Вацги яцги» - маргьа
«Церги чакъалги» - маргьа
«Захlматалъул хlинчlги чlухlараб рузги», « Царал бикьи», «Цурдузул гаргар», «Мукъурберцин», «Чlунталил ханзаби» - Цl.Хlамзат
«Дун вижараб росу», «Хъахlилаб экран», «Бацlги церги», «Гъедуги церги» - З.Хlажиев
«Кlал ккураб гъалбацl» -басня Хl.Залов
«Вацако» - М-С.Яхьяев
«Кучlдул» - Ф.Гlалиева
« Къо лъикl, шагьар», « Гьитlинав гьокочи» - М. Мухlамадов
« Анищалъул цlаялда хадур» - Гl.Расулов
« Баркаман» - М. Шамхалов
« Эмен» - Бахlандов
«Гъуниб» - Гl-В. Сулейманов

Реклехъе лъазаризе кколел асарал:

«Мугӏрузул Гӏали» - ахирияб бутӏа
«Реклелъ ияхӏ бугев» - Хъ.Махӏмуд
«Пилги цӏунцӏраги» - Цӏ.Хӏамзат
«Магӏарухъ чвахунцӏад» - цӏад къотӏун хадуб, тӏабигӏаталъул берцинлъидул бицунеб бутӏа
«Къункъраби» - Р.Хӏамзатов
«Магӏарулав» - Ф.Гӏалиева

3

	Дарсил тема.	Дарсида гъабулеб хIалтIул система.	Словарияб хIалтIи	Рокъобе хIалтIи
1	Адабияталъ художествияб къагIидаялъ гIумру бихьизаби. «Къайицадахъал».	Учителас пасихIго маргьа цIализе. ХIайваназул хIакъалъулъ маргьабазе баян кьезе.	Къайицадахъал, кутан, хъаба, ххвел, хъващтIан, танкан, чIикIизе.	Бицине. Суалазде хIадурлъизе.
2	«Ралъдал чу».	I бутIа пасихIго цIали, лъимал цIализе тIами, суалаздалъун дарс щула гьаби.	ТIину, тIерхьизе, кIкIал, ризаб, рукIел, авлахъ, чармил гъазихъ, чинари	Бицине.
3	«Ралъдал чу».	II- lll бут1а пасихIго цIализе, лъимал цIализе тIами, суалаздалъун дарс щула гьаби.	Галан, тIенкел, илагьияб, тIом, сурсуриялда, мусудул, натI, зизитIаби, богIоллъи	Бицине. Сулазде хIадурлъизе
4	«МугIрузул ГIали».	Учителас пасихIго цIализе, кочIол магIна бичIчIизабизе	ГIидрадул гохIал, сухъмахъ, гъвелал, тIохил щвемелал, хух, гьорчо, тавбу	Ролазде бикьун цIализе.Суа-лазде хIадурлъизе.
1	**Класстун къватIисеб цIали.**			
5	ГIумархIажи Шахтаманов «Халкъалъул щин».	Хъвадарухъанасул гIумру ва творчество. I-XIV мисалияб цIали бихьизабизе.	Кьуру, нохъо, си, хIет, мугIрул гIанса, тамало, бис, нилъу, квачI, кьурул гIус	Биогр. бицине. ПасихIго ц1ализе.
6	«Халкъалъул щин».	XV-XXIII мисалияб цIали бихьизабизе. ЗагIалил образ рагьизе. Чанхъие къимат кьезе.	Гъегъ, агьлу, гIалах, кверщел, нугI	ПасихIго цIализе. Суал. хIадур.

7	Инхоса ГIалихIажияв «Будун дамдамаги». Кицабиял алфазал (хIалтIуда хурхарал).	Авторасул биография бици.КочIол мисалияб цIали бихьизабизе.Аслияб пикру рагьизе. Лъимал цIализе тIами. Кицабиял алфазал цIализе ва магIна бичIчIизабизе	Будун, чIагIдал гиби, чукъби, пунхъулеб, мегьед, бадибигъ.гIорцIен, давла	Биогр. бицине. КечI пасихIго цIализе.
2	**Класстун къватIисеб цIали.**			
8	ХъахIабросулъа МахIмуд «РекIелъ ияхI бугев аскIовегIан цIай».	Учителас цIализе.	Саринал, наслу, хIебет	Биогр. цIализе. КечI рекIехъе лъазабизе.
9	Омарла Батирай «БахIарчиясул хIакъалъулъ». Метафораялъул хIакъалъулъ авалияб баян.	Хъвадарухъанасул гIумру. Учителас кочIол мисалияб цIали бихьизабизе.	Рогьо, даимаб, зани, лачен, чудкалъ, барти, амузгинал	Биогр. бицине. КечI пасихIго цIализе.
10	Йирчи Гъазахъ «Сибиралдаса кагъат».	Хъвадарухъанасул гIумру ва творчество. КочIол мисалияб цIали бихьизабизе.	Гудур, гарацI, нарт, къор, гьод, щекI, кIкIал, чIор	Биогр. бицине. КечI пасихIго цIализе. Сочине- ниялде хIадур.
11	**ЦIадаса ХIамзат гIумру ва творчество. «Шамил»**	ГIумруялъул ва творчествоялъул хIакъалъулъ бицине. Имам Шамилил хIакъалъулъ къокъаб баян. КочIол мисалияб цIали	Перо, лачен, хвалчен, гIуж, рукIел, инкар	Бицине. Доклад хIадури гьабизе. ПасихIго цIализе.

		бихьизабизе.		
2с	Сочинение **«Ракълие гIоло вагъулаго гIумру кьурав»**			
12	«Пилги цIунцIраги».	Басня цIализе. Сценаялъе къачIазе. Басняялъул хIакъалъулъ бичIчIи кьезе.	НигIматал, ихтилат, пунщизе, лолен	**РекIехъе лъазабизе.**
13	«Маймалакги цIулал устарги».	Басня цIализе. Кинаб пикруялъ кантIизарулел ругел баян гьабизе тIами.	ЧIалу	Басня цIализе. Аслияб тема батизе.
3	**Класстун къватIисеб цIали.**			
14	**Ражаб ДинмухIамаев** «Хиянатчи».	ШагIирасул биография бици. I- III бутIа цIализе.	Правление, хвалчен, кIургIарал, чергесаб лага XIенсезе, ссудизе, женжедизе, щекI, чIагIа	Биогр.цIализе. I-III бицине.
15	«Хиянатчи».	IV-VII бутIа цIализе.	Щоб, парс, парсцIулакьо, нугI, акт, нохъо Исхъалидул чухъа, хулжал, лал тIамизе	IV-V IIбицине.
16	«Хиянатчи». Хабариял асаразул тайпаби: роман, къиса, хабар.	VIII, IX, X бутIа цIализе.	Найил тIулби, инспектор, халича, казарма, нохъо	VIII, IX, X бицине. Суалазде хIадурлъизе
17	**Расул ХIамзатов «Россиялъул солдатал».**	ШагIирасул гIумру ва творчество. I- II бутIа пасихIго цIализе.	НугI, гIарадачагIи, дангъур, язихъ, янгъиз, хеч, ччобори, гIасру.	Р.ХIамзатовасултворчествоялда тIасан

		ГІабдулманаповасул хІакъалъулъ бицине.		доклад хІадур. гьабизе. Поэма пасихІго цІализе.
1 8	«Россиялъул солдатал».	III- IV бутІаялъул мисалияб цІали бихьизабизе. Сочинениялъе лъимал хІадур гьаризе.	Бо, даимаб, тІалъи, расалъи, тІелхал	КечІ пасихІго цІализе.
2с	**Калам цебетІезаби. Сочинение**	**«Дагъистаналъул бахІарчи ГІабдулманапов М-З ».**		
1 9	«Къункъраби».	КочІол мисалияб цІали бихьизабизе.	Къоно, тІавап, къайицадахъал	**РекІехъе лъазабизе.**
2 0	**Фазу ГІалиева** «МагІарулав».	Шаг1иралъул биография. Даку Асадулаевасул хІакъалъулъ бицине. КочІол мисалияб цІали бихьизабизе.	Саринал, тІамур, гьелчезе, чІва, пандур, гулла, гІомо, чабхъен	Доклад хІадур гьаби. **РекІехъе лъазабизе.**
4	**Класстун къватІисеб цІали.**			
2 1	**МухІамад ГІабдулхІалимов** «Госпиталалъул вас».	Авторасул биография. I бутІа цІализе.	Мегъ, палугьан, расанкІо	I бицине.
2 2	Госпиталалъул вас».	II-lV бутІа цІализе.	Кьунсрул, тІелхал, хьоп Такъсир, хилиплъи,кІаркьен,	II бицине.
2 3	**Багъатар ХІажиев** «Дихъ ралагьун чІа, мугІрул». **«ЦІияв гьудул».**	Авторасул биография. «ЦІияв гьудул» абураб бутІа цІализе.	Гъапуллъана, тасамахІлъи Тирияб, къор, хъалиян	Автор. биография цІ. Хабар бицине.

	«Гъайирбигица бицараб хабар».			
24	«Дихъ ралагьун чIа, мугIрул». «БацIилгун рагъ». А.т. Пейзажияб лирика.	«Гъайирбигица бицараб хабар» абураб бутIа цIализе. «БацIилгун рагъ». А.т. Пейзажияб лирика.	Недегьал гьурал	Бицине.
25	МухIамадсултан ЯхIяев «Лъабго бакъ».	Хъвадарухъанасул гIумру ва творчество. ЦIализе.	Шавкъ, гьуърул, сура-хIи, ххвел, бахьинаб	Гьум. 228-234 биц.
26	«Лъабго бакъ».	ЦIализе.	Мокърукь,къамартIав, кар, президиум	Гьум. 235-247 биц.